

Verbinding maken met een getraumatiseerd kind helpt

'Connect before correct'

PO VO

Jantien van der Veen

Kinderen van vluchtelingen uit oorlogsgebieden komen in onze scholen en klassen. Zij hebben veel meegemaakt en zijn vaak getraumatiseerd. Maar er zijn ook kinderen die te maken hebben (gehad) met kindermishandeling of een vechtscheiding. Of ze worden al lange tijd gepest. Getraumatiseerde kinderen zijn niet altijd makkelijk te herkennen. Wat kun je doen om hen te herkennen, erkennen en te helpen?

Om maar bij de belangrijkste vraag te beginnen: wat is een getraumatiseerd kind? 'Dat kan van alles zijn', onderkent Jantien van der Veen de complexiteit van het onderwerp. Van der Veen is orthopedagoog en heeft een eigen praktijk. Daarnaast is ze verbonden aan het samenwerkingsverband en geeft ze workshops op scholen. Intern begeleidt, coacht en ondersteunt zij begeleiders

op de ondersteuningspunten in de scholen. Ze wordt ook gevraagd voor workshops en trainingen, intern en extern. 'Ik ga uit van negatieve ervaringen in de kindertijd. Ja, dat is heel breed. Maar een trauma kan uiteenlopen van kindermishandeling en oorlogservaringen, tot langdurig gepest worden. Of kinderen zijn de dupe van verbaal geweld in een thuissituatie, of een vechtscheiding.' En dan

geldt nog dat het ene kind gevoeliger is dan het andere. Van der Veen constateert dat een eenmalig trauma in de regel makkelijker te verwerken is, maar verschillende zaken spelen een rol. De sociale context, gezinsfactoren, je eigen persoonlijkheid: het doet er allemaal toe.'

Doorvragen

In een workshop die Van der Veen gaf aan medewerkers

'Daarom is dat complete beeld zo cruciaal'

PO VO

Do's en don'ts

Do's:

- Connect before correct.
- Zorg voor structuur in de klas. Getraumatiseerde kinderen zijn op zoek naar veiligheid en voorspelbaarheid.
- Vergroot het gevoel van controle.
- Geef getraumatiseerde kinderen verantwoordelijk over het eigen leerproces.
- Durf in een gesprek door te vragen, maar ken je grenzen.
- Time-in in plaats van time-out.
- Focus op het verminderen stress in plaats van verminderen probleemgedrag.

Don'ts:

- Onverwachte dingen. Het zorgt voor extra stress en dat wil je als leerkracht juist vermijden.
- Teveel focus op probleemgedrag gevolgd door straf, en daarmee afwijzing van het kind

Contact

In contact komen met Van der Veen om ook eens een workshop te doen? Van der Veen is te bereiken via het samenwerkingsverband.
E-mail: j.vanderveen@vo.swvkopvannoordholland.nl

van het samenwerkingsverband ging het vooral om bewustwording van de mogelijke impact die een traumatische ervaring kan hebben op de ontwikkeling van een kind. Een trauma kan effect hebben op het gedrag van een kind en heeft invloed op het leren. Vaak komt een dergelijk kind bij het ondersteuningspunt van de school terecht, waar de medewerkers het kind met het groeidoel document in kaart brengen. 'Het is heel belangrijk om goed door te vragen, ook naar ouders. Hoe gaat het thuis? Wat is er in het verleden gebeurd? Dat is lastig, want soms klappt een kind juist helemaal dicht. Daarom is dat complete beeld zo cruciaal.'

Van der Veen zit soms ook in een intern zorgoverleg op scholen, luistert naar de verhalen en leest in het groeidoel document of een dossier. 'Dan gaan er wel eens wat alarmbellen rinkelen. Als ik hoor en lees over probleemgedrag en ik zie vervolgens dat vijf jaar geleden een behoorlijke vechtscheiding heeft gespeeld, dan ga ik die koppeling wel maken. Veel leerkrachten vergissen zich in het tijdstip waarop een trauma heeft plaatsgevonden, omdat het speelde toen een kind misschien nog een peuter was. Maar als de impact van het trauma groot genoeg was en langere tijd aanhield, kan het zelfs in de puberteit en volwassenheid nog van invloed zijn op een persoon.'

Ten slotte is het voor leerkrachten goed om te begrijpen welke impact traumatische ervaringen kunnen hebben op de ontwikkeling. In de workshop legt Van der Veen uit hoe dit in het brein van het kind werkt en hoe voortdurende stress bij een kind invloed heeft op het functioneren. 'Voor cognitief denken staat het brein niet meer aan. Dat maakt het heel moeilijk om te leren.'

Herkennen en erkennen

Wat vaak fout gaat: het is lastig om een kind met een trauma te herkennen en te erkennen. Internaliserend gedrag wordt vaak niet opgemerkt, terwijl externaliserend gedrag regelmatig wordt aangepakt

met maatregelen of straf. 'Terwijl je deze kinderen niet moet afstoten; je moet juist een band met ze opbouwen', legt Van der Veen uit. 'Hun gedrag uit zich in boosheid, onverschilligheid, zoeken naar controle. Maar het kind kan zich ook terugtrekken en stil zijn. Het zijn twee uitersten. De signalen zijn heel divers, maar als het goed is, valt je dat als leerkracht wel op.' In de klas is het vervolgens belangrijk om de regel 'connect before correct' toe te passen: eerst die band opbouwen. En focussen op het verminderen van de stress in plaats van teveel op het probleemgedrag. Het is belangrijk dat deze kinderen hun emoties leren reguleren.

Effect

Het is nog te prematuur om al iets te kunnen zeggen over het effect van de workshops van Van der Veen, want heel veel zijn er nog niet gegeven. Maar: 'Ik vertel over hoe trauma's ontstaan en welke impact ze kunnen hebben op de ontwikkeling van kinderen. Ik zie dat het met de deelnemers aan de workshops ook iets doet, soms betrekken ze het op zich zelf en zien bepaalde patronen. Het maakt wel wat los.'

'Je moet juist een band met ze opbouwen'